

Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

Uredniški in upravniški prostori:
2657 South Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXIV Cena lista je \$6.00 Entered as second-class matter January 16, 1922, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO 23, ILL., PONEDELJEK, 7. AVGUSTA (AUG. 7), 1944 Subscription \$6.00 Yearly STEV.—NUMBER 153
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Ameriške oklopne kolone se vane proti Parizu!

Prodrle so 50 milj daleč in dosepele do Le Mansa, važnega železniškega križišča. Naskoki na utrdbe pri Brestu, Nantesu in St. Nazairu se nadaljujejo.—Rusi prekoračili reko Vislo v prodiranju proti Krakovu, zadnji nacijski trdnjavi pred Nemčijo. Prva ruska armada se bliža Rigi, glavnemu mestu Latvije.—Ameriški pomorščaki zasedli polovico ozemlja holandske Nove Gvineje

LONDON, 7. avg.—Ameriške oklopne kolone so prodrle 50 milj daleč v smeri Pariza in dosepele do Le Mansa, velikega železniškega križišča, ki leži 110 milj zapadno od francoske prestolnice. Nemška vojaška posadka v Lorientu je po radiu naznanila, da je pripravljena na kapitulacijo pred ameriško silo. Anglički letalci so bombardirali Lorient.

Druge ameriške kolone so zasedle Vannes, obsejano mesto, in zdaj naskakujejo na zadnje nemške utrdbe pri Brestu, Nantesu in St. Nazairu. Enote britske mornarice so potopile sedem parnikov nemškega konvoja pri St. Nazairu. Ameriške čete so udrele v Brest, mornarično bazo na konci Bretonskega polotoka, in potisnile v past tri nemške vojaške divizije.

MOSKVA, 7. avg.—Rusi so okupirali Drohobycza, poljski olin center, v prodiranju proti Krakovu in namaki Bleslji. Skoro dvesto milj dolg pas ozemlja na vzhodni strani reke Visle je pod rusko kontrolo. Drohobycza, mesto, ki ima 32.600 prebivalcev, leži v vzhodni Karpatskega gorovja in 44 milj južnovzhodno od Przemisla. Naznanilo o okupaciji tega mesta je sledilo poročilu o uspehih ruskih armad na drugih frontah.

London, 5. avg.—Kolone ruske armade so prekoračile reko Vislo na zapadu in se zdaj vane proti Krakovu, poljskemu mestu. To je zadnja nacijska vojaška trdnjava pred Nemčijo. Oklopne in pehotne kolone drve po planjavi proti nemški Šleziji. V zadnjih dveh dneh so prodrle 40 milj daleč in prve čete so oddaljane samo 77 milj od Šlezije. Moskva je naznanila okupacijo Goryslawice, 27 milj od Staszowa, mesta, ki je padlo zadnji četrtek. To leži 110 milj južno od Varšava, poljskega glavnega mesta, in 37 milj severovzhodno od Krakova. Rusi so v ofenzivi okupirali čez sto drugih naselbin.

Vest pravi, da so poljski rodoljubi zasedli osrčje Varšave. Ruska armada, katere poveljnik je maršal Konstantin Pokosovski, je zavojena v ljutih bitkah z Nemci v predmestjih Varšave. Na fronti ob meji predvojnega Vzhodne Prusije je armada generala Ivana Černiahovskega zasedla čez 300 naselbin. Te se nahajajo na ozemlju zapadno od Kovna, glavnega mesta Litve, in na obeh straneh glavne ceste, ki vodi v Koenigsberg, prestolnico Vzhodne Prusije. Begunci poročajo o paniki znotraj Vzhodne Prusije. Vse ceste, ki vodijo v zapadno smer, so natrpane z bežečimi nemškimi vojniki. Prva ruska armada, katere poveljnik je general Ivan Bagration, je v ofenzivi na ozemlju ob Riškem zalivu. Odločki te armade prodirajo proti Rigi, glavnemu mestu Latvije, in proti Liepaju, obrežnemu mestu nad Memelom. Na fronti v vzhodni Karpatskega gorovja so sovjetske čete zasedle 40 naselbin na 28 milj dolgi fronti med Lvovom in Karpatsko. Med temi so Rudniki, 18 milj severovzhodno od Drohobycza, oljnega centra v Galiciji, in 14 obeh severno od Stri-

Delavsko gibanje oživilo v Franciji

Unije aktivne v osvobojenih krajih
London, 5. avg.—Delavsko gibanje je oživilo v osvobojeni Franciji. Walter Schewenels, tajnik mednarodne zveze strokovnih inij, je pred odhodom v Italijo, kjer bo imel razgovore z voditelji unij, dejal, da so bile krajevne unije v Cherbourgu, Bayeuxu in Caenu reorganizirane in da bodo kmalu imele konvencijo v Cherbourgu. "Čelo v francoski severni Afriki je unijsko gibanje v razmahu," je rekel Schewenels. "Pred izbruhom vojne so bili tam organizirani le železničarji, učitelji in državni uslužbeni. Zdaj stopajo v unije celo Arabci. Delavsko gibanje je oživilo tudi na Korziki po osvoboditvi." Število organiziranih delavcev v osvobojenih francoskih pokrajinah je poskočilo na 300.000. Zveza francoskih strokovnih unij je imela 1. 1937 čez pet milijonov članov, rekordno število, ki pa je padlo na 800.000 tik pred izbruhom vojne.

Restavriranje vseh pravic bolgarskim državljanom in odstranitev Nemcev iz civilnih uradov. Pričakuje se, da bo Rusija pomagala Bolgariji pri izganjanju nemških vojakov iz dežele. Doznava se, da so bile nemške čete že izgnane iz Varne in Burgasa, mest ob Črnem morju, in protižidovske odredbe preklicane. Bogajanja glede kapitulacije Bolgarije se že vrše s posredovanjem reprezentantov nevtralnih držav v Turčiji. Gestapovci ubili nemškega generala
London, 5. avg.—Poročilo iz Stockholma, Švedska, pravi, da so gestapovci ubili nemškega generala, poveljnika vojaške posadke na Rugenu, otoku na Baltičkem morju v bližini Vzhodne Prusije. Poročilo ne omenja imena generala, ki je imel zveze z zarotniki, kateri so nameravali umoriti Hitlerja in strmoglaviti nacijski režim. Poročilo dostavlja, da se krvava čistka v nemški armadi nadaljuje.

Vprašanje o svetovni kontroli

Medameriški odbor posegel v kontroverzno Washington, D. C., 5. avg.—Medameriški jurisdiksijski odbor, katerega so ustanovile ameriške republike pred dvema letoma, je posegel v kontroverzno o dominaciji malih držav po veselih. Člani odbora ameriških republik so objavili spomenico s priporočili za takojšnjo ustanovitev začasne mednarodne organizacije, da bodo vse države v okviru Združenih narodov lahko sodelovale pri izvajanju načrtov o vzdrževanju miru in rešitvi po zaključenu sedanje vojne. Odkar je bilo naznanjeno, da se bodo reprezentante štirihtir velesil — Amerike, Velike Britanije, Rusije in Kitajske — sestali na konferenci v Washingtonu, se slišijo kritike s strani malih držav. Te se čutijo zapostavljene. Spomenico s priporočili je podpisalo pet članov odbora, ki reprezentirajo Ameriko, Brazilijo, Čile, Venezuelo in Mehiko. Podasta Costa, reprezentant Argentine, se ni udeležil diskuzij. Odbor je bil ustanovljen na konferenci zunanjih ministrov ameriških republik, ki se je vršila v Rio de Janeiru, Brazilija, v januarju 1. 1942.

Kapitulacija Bolgarije na vidiku

Umik vojaških čet iz Jugoslavije
Ankara, Turčija, 5. avg.—Vest iz zanesljivega vira pravi, da se bo Bolgarija kmalu podala in sklenila mir z zavezniki. Če se bo to zgodilo, bo nastala prva razpoka med sateliti Nemčije na Balkanu. Preliminarni pogoji so: Umik vseh bolgarskih čet iz Jugoslavije in Grčije, osvoboditev in oboževitev partizanov, ki so bili internirani. Čete se umaknejo v kraje predvojnega bolgarske meje. Začrtanje meje med Bolgarijo in ostalimi balkanskimi državami v povojni dobi na podlagi ekonomskih faktorjev. Restavriranje vseh pravic bolgarskim državljanom in odstranitev Nemcev iz civilnih uradov. Pričakuje se, da bo Rusija pomagala Bolgariji pri izganjanju nemških vojakov iz dežele. Doznava se, da so bile nemške čete že izgnane iz Varne in Burgasa, mest ob Črnem morju, in protižidovske odredbe preklicane. Bogajanja glede kapitulacije Bolgarije se že vrše s posredovanjem reprezentantov nevtralnih držav v Turčiji. Gestapovci ubili nemškega generala

Pomanjkanje živil v Budimpešti

Posledica zavezniških bombnih napadov
Bern, Švica, 5. avg.—Ogrski list Pesti Hirlap je objavil deklaracijo župana Budimpešte o akutnem pomanjkanju živil, ki je nastalo zaradi zavezniških bombnih napadov na železnice in komunikacijske zveze. Nastalo je pomanjkanje zelenjave, jaje, mesa in masti. Avtoritete so odredile zmanjšanje odmerkov za 30 odstotkov. Nemška okupacijska oblast zasega živila za armado. Ogrski kmetje skrivajo zalogo žita, da ne bi prišle v nemške roke. Poveljnik hrvaških ustašev ustreljen
Washington, D. C., 5. avg.—Radiopostaja Svobodna Jugoslavija poroča, da je bil Stejepan Urojić, poveljnik hrvaških ustašev v Novi Gradiški, obsojen v smrti in ustreljen. Obsojbo je izreklo ljudsko sodišče v Cazmu.

POLJSKO LJUDSTVO PODPIRA UBEŽNO VLADO?

Tako pravi vodja poljske socialistične stranke

NAPORI ZA ZBLIŽANJE Z RUSIJO

London, 5. avg.—Tomas Arcizewski, načelnik eksekutivnega odbora poljske socialistične stranke, ki je pred osmimi dnevi dospel v London, je na sestanku s časniki izjavil, da poljsko ljudstvo stoddotno podpira ubežno vlado, katere predsednik je Stanislaw Mikolajczyk. Ljudstvo je tudi za hitro zblizanje in vzpostavitev diplomatskih odnosov med vlado in sovjetsko Rusijo. Mikolajczyk, zunanji minister Tadej Romer in Stanislaw Grabski, predsednik poljskega narodnega sveta, so v Moskvi. Tja so prišli z namenom, da odpravijo zapreke, ki ovirajo dosego sporazuma. Arcizewski je dejal, da je poljsko ljudstvo za vzpostavitev dobrih odnosov s sovjetsko Rusijo, za neodvisno Poljsko v ozadju legalne predvojnne meje in proti zunanji intervenciji. S časniki se je šest dni dr. Josef Retinger, poljski pisatelj in filozof, ki je nedavno dospel v London. Retinger je dejal, da je nekaj dni, preden je zapustil Poljsko in odpotoval v London, prišlo poročilo o ustanovitvi poljskega odbora za narodno osvoboditev v Rusiji in da je slednja priznala ta odbor za začasno poljsko vlado. "Ta odbor," je rekel Retinger, "ne reprezentira poljskega ljudstva. Njegovi člani se niso udeleževali v poljskem javnem življenju. Vsi so pod vplivom komunistov." Retinger je dalje rekel, da bodo prijateljski odnosi vzpostavljeni z Rusijo le, če bo slednja priznala vlado, ki dejansko reprezentira ogromno večino poljskega ljudstva. Premier Mikolajczyk ima vso oblast v diskuzijah glede izravnavne spora o začrtanju nove meje med Poljsko in Rusijo. Obs, Retinger in Arcizewski, sta naglasila važnost vloge, ki jo igrajo poljske podtalne grupe v borbi proti nemški okupacijski sili in nacijski tajni policiji. Člani teh grup so v zadnjih treh letih pobili čez 1400 gestapovcev.

Nacjska dominacija nemške armade

Novi dekreti in regulacije uveljavljeni
London, 5. avg.—Iz poročil, ki prihajajo v London, je razvidno, da je nacifikacija nemške armade v razmahu. Hitler dela hitro, da pride armada pod popolno dominacijo nacistične stranke. V zadnjih dneh so bili uveljavljeni novi dekreti in regulacije, da se pospeši nacifikacija armade. Radio Berlin je naznanil, da je Hitler imenoval generala Hengela, poveljnika alpskih divizij, za policijskega komisarja v armadi. Može, ki so znani kot lojalni naciji, so bili imenovani za generale. Nadomestili so one, ki so bili likvidirani v čistki, katera se je pričela, ko se je zarota proti nacističnemu režimu izjalovila. Povišani so bili Joseph Dietrich, bivši načelnik Hitlerjeve telesne straže, Paul Hauser, član štaba feldmaršala Erwina Rommela, poveljnika nemške oboževne sile v Normandiji, in Karl Oberg, načelnik nacistične tajne policije v Parizu. Radio Berlin je naznanil, da je bil feldmaršal Erwin von Witzleben, ki je vodil naskoke na Maginotovo trdnjavo črto 1. 1940 in je bil pozneje vrhovni poveljnik nemške sile v Franciji in severni Italiji, aretiran. On je imel zveze z zarotniki, ki so nameravali umoriti Hitlerja 20. julija in strmoglaviti nacistični režim. Naznanilo trdi, da so imeli zarotniki stike z narodnim odborom za osvoboditev Nemčije, ki je bil ustanovljen v Moskvi. Zarotniki so nameravali po smrti Hitlerja skleniti mir s sovjetsko Rusijo.

Neodvisna unija zmagala pri volitvah

Bayonne, N. J., 5. avg.—Neodvisna unija oljnih delavcev je zmagala pri volitvah, ki so se vršile v tujakšnji čistilnici Standard Oil Co., in s tem postala predstavnica vseh delavcev pri kolektivnih pogajanjih. Volitve so se vršile pod nadzorom federalnega delavskega odbora. Francoski gerilci razbili nemški vlak
London, 5. avg.—Sem despetlo poročilo pravi, da so francoski gerilci napadli in razbili nemški vlak, naložen z gasolinom in tanki, v bližini Vienne, 20 milj južno od Lyonsa. Gerilci so sestrelili tudi pet nemških letal v bližini Bourga nedaleč od švicarske meje. Truman resigniral kot načelnik odseka
Washington, D. C., 5. avg.—Senator Harry Truman iz Misourija, ki je bil nominiran za podpredsedniškega kandidata na konvenciji demokratske stranke, je resigniral kot načelnik posebnega senatnega odseka. V področje tega odseka spada preskava vojne produkcije. Tisoč beguncev dospelo v New York
New York, 5. avg.—Okrog tisoč beguncev je dospelo v to luko iz Italije. Med temi so Poljaki, Francozi, Holandci in Španci, ki so bili internirani v taboriščih v državah, katere je okupirala nemška armada. Begunce je pripeljal v New York ameriški parnik. Nemški general ubit na francoski fronti
London, 5. avg.—Nemška časniška agencija DNB poroča, da je bil general Brabich von Waechter, poveljnik pehotne divizije, ubit v akciji pri Caumontu, Francija, zadnje sredo.

Domače vesti

Pogrešan
New York.—Družina John Ručigaj iz Ridgewooda, L. I., N. Y., je prejela obvestilo od vojnega departmenta, da se njih sin Carl pogreša v Italiji. Služil je kot poročnik pri letalcih in star je 19 let.

Iz Clevelanda
Cleveland.—Po dolgi bolezni je umrla Alojzija Kristančič, roj. Persolja, stara 47 let. Doma je bila iz Medane, Primorsko, in v Ameriki je bila 23 let. Bila je članica SDZ. Tukaj zapuška moža, dva sinova (enega pri vojakih) in hčer, v starem kraju pa sestro.—V bolnišnico Polyclinic je bila odpeljana Vera Lov, roj. Jesenovec, ki se je morala podvreči operaciji.—Sylvia Evatz je porodila hčerko, čije oče, Sgt. John Evatz, se nahaja v Indiji. V bolnišnici Huron Road pa je povila sinčka žena Carla Stuška.—Družina John Stefe je dobila obvestilo od vojni oblasti, da je bil njih sin Raymond J. Stefe ubit v akciji na Pacifiku. Star je bil 19 let, član SDZ in pri marinih je služil deset mesecev. Poleg staršev zapuška brata Franka in Cpl. Williama, ki se nahaja v Italiji, sestro in več drugih sorodnikov.—Družina Joseph Skufca je bila obveščena po vojnih oblastih, da je njen sin, ki je bil 6. jun. javljen kot pogrešan, zdrav in čil pri svoji četi v Franciji, odkoder je tudi sam pisal v tem času, da je zdrav in zopet v akciji.—Kot poroča vojni department, je bil 5. jul. težko ranjen v akciji na Francoskem Cpl. Henry Nagode, sin družine Frank Nagode, 225 E. 156 st. Pri vojakih se nahaja dve leti in preko morja je bil poslan tik pred invazijo.—Pogrešan je v Franciji od 15. jun. Pfc. John F. Udovič, star 22 let, oženjen in star 22 let. Pri vojakih se nahaja od okt. 1942 in preko morja je bil poslan zadnjega januarja.—Ranjen v Franciji je bil Pvt. Louis Loushin, rojen v Chisholmu, Minn., ki je za rojstni dan svojega sinčka poslal domov odklovanje modrega srca. V bolnišnici se nahaja nekje v Angliji in piše, da se mu zdravje hitro izboljšuje.—Pvt. Anthony Smrdel piše svojim staršem, Franku Smrdelu in ženi, 1384 E. 53. st., da se nahaja ranjen v bolnišnici v Angliji. Prvič je bil ranjen 23. jun., za kar je prejel odklovanje modrega srca, drugič pa 16. jun. Pri vojakih je od okt. 1943.

Rudarska unija dala klobuto Lewisu
Springfield, Ill., 5. avg.—Krajevna unija UMWA, katere član je John L. Lewis, predsednik mednarodne rudarske unije, je podprla Raya Edmunsona kot kandidata za predsednika. Slednji je dobil 111 glasov, Lewis pa 17. Edmunson je pred nekaj meseci resigniral kot predsednik dvanajstega rudarskega distrikta UMWA in naznanil, da bo kandidat proti Lewisu za predsednika organizacija na prihodnji konvenciji. Odsek odobril demobilizacijski načrt
Washington, D. C., 5. avg.—Senatni odsek za vojaške zadeve je odobril načrt, ki določa ustanovitev vrhovnega poveljstva za demobilizacijo na notranji fronti. Ta vključuje tudi garancijo, da bodo delavci dobili brezposelnostno podporo, ako ne bodo mogli dobiti dela v povojni dobi. Za načrt je glasovalo deset demokratov, članov odseka, proti pa sedem republikancev. Eisenhower spet obiskal francosko fronto
London, 5. avg.—General Dwight D. Eisenhower, vrhovni poveljnik zavezniške sile v Evropi, je ponovno obiskal francosko fronto. To je bil že nje-

HITLER ODREDIL ČISTKO V NEMŠKI ARMADI

Dvanajst vojaških častnikov obtoženih izdajstva
London, 5. avg.—Diktator Hitler je odredil novo čistko v armadi, da iztrebi junerske generale, ki so revoltilirali proti njegovemu režimu. Dvanajst visokih vojaških častnikov pride pred ljudsko sodišče na obtožbo izdajstva. Uradno naznanilo omenja a retacijo 23 častnikov, ki so bili zapleteni v revoltili. Vsi so aristokratje, kar dokazuje, da je številno zarotnikov večje kot je bilo doslej razkrito. Hitler je izbral pet moč s svojimi zapupniki za člane sodišča, ki bo izreklo kazni. Gotovo je, da bodo obtoženi obsojeni v smrt. Berlin je razkril, da je osem častnikov že plačalo izdajstvo s smrtjo. Štirje so bili ustreljeni, ostali pa so izvršili samomor po aretaciji. Med ostimi, ki pridejo pred ljudsko sodišče, je feldmaršal Erwin von Witzleben. V London dospela poročila pravijo, da je bil vodja revoltil in da se je proglasil za načelnika nemške države v noči, ko so zarotniki nameravali umoriti Hitlerja in strmoglaviti nacistični režim. Drugi, ki so bili aretirani, so general Fellgiebl, general Hase, general Treskow, polkovnik Hansen, polkovnik Bernadis, major Hayessen, stotnik Kausung, poročnik Schulenburg, poročnik Hagen in poročnik Wartenburg.

Poslanik v Vatikanu odstopil

Baron Ernst von Weizsacker, nemški poslanik v Vatikanu, je resigniral po sporu s člani svojega štaba. Spor je odmeval zarote proti Hitlerju in nacističnemu režimu. Weizsacker je po razgovoru s papežem Pijem naznanil, da se je osvobodil odgovornosti napram Hitlerjevemu režimu in da ga ne bo več reprezentiral v Vatikanu.

Promet ustavljen v Philadelphiji

Vojaška oblast zapretila z akcijo
Philadelphia, Pa., 5. avg.—Prometni sistem je bil danes ponovno paraliziran, ker se je večina cestnih železničarjev in voznikov avtobusov odločila za nadaljevanje stavke. Vojaške avtoritete so prevzele prometni sistem, ko so se naperi za izravnavo konflikta izjalovili. Stavka je bila oklicana pred štirimidnevi v znak protesta, ker je Philadelphia Transportation upostila zamorske operatore. Vojaške avtoritete so zaprele z drastično akcijo, če se stavkarji ne bodo vrnil na delo. Unija transportnih delavcev, včlanjena v Kongresu industrijskih organizacij, je brez moči v situaciji. Uradniki trdijo, da njihove napore ovirata nezadostna policijska zaščita in kompanija, ki noče kooperirati z njimi. James P. McGranery, pomožni federalni justični tajnik, je zapretil s prosekucijo voditeljev stavkarjev. James H. McMennamin, glavni vodja stavkarjev, je po konferenci z reprezentanti armade izjavil, da se položaj ni izpremenil. To pomeni, da on ne bo apeliral na stavkarje, naj se vrnejo na delo.

Govor deseti obisk fronte

govor deseti obisk fronte, odkar so ameriške, britske in kanadske čete invadirale Normandijo.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNJE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Narocnina za Zdrusene drzave (zaven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za cetrt leta; za Chicago in okolico Cook Co. \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$8.00. Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$8.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenarodnih clankov se ne vraclajo. Rokopisi literarne vsebine (crtsice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo posiljalstvu le v slucaju, ce je prilozil poklino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju na primer (August 31, 1944), poleg vsega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla narocnina. Pono-vite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Konferenca v Bretton Woodsu—II

V zadnjem clanku smo se nekoliko dotaknili rezultatov konfe-rence ekonomskih in finančnih vseckov v Bretton Woodsu, N. H., na kateri so poloziili temelj za boljše mednarodno gospodarsko sodelovanje po tej vojni. Podrtati je treba vaznost te konference in njenih zakljuckov, kajti ce med narodi ne pride do cim tesnej-sega sodelovanja na gospodarskem polju, bo tudi vsak mir slonel na pesku.

Kot receno, je ta konferenca poloziila temelj za dve mednarodni gospodarski, odnosno finančni ustanovi s skupno kapitalizacijo osemnajst in pol milijarde dolarjev: Zadnjič smo nekoliko ome-nili naloge in funkcije Mednarodne investicijske banke. Ena iz-med njenih nalog bo znižanje obresti na mednarodna posojila in investicije, druga kontroliranje in tretja garantiranje investicij.

Za pospeševanje industrializacije gospodarsko nerazvitih dežel, kakor tudi za pospeševanje mednarodne trgovine, so vse tri točke potrebne. Za investitorje, ki so pripravljeno vložiti svoj denar v tuja posojila ali investicije, je garancija njih deležev vazna. In ker bo mednarodna banka garantirala gotove vrste posojil in investicij, je naravno, da si prisvajajo tudi pravico, kje in v kakšna pod-jetja naj bodo vložena, kajti riziko nosi garancijska banka, ne pa posojevalce. To ji tudi daje moč, da lahko določa obrestne mere.

Koliko bo ta mednarodna banka sprostila kapital in ga pognala v mednarodni obtok ob nizkih obrestih, je seveda vprašanje. Njen namen vsekakor je, da omogoči posebno državam v razbiti Evropi priti do mednarodnih posojil, kar v prvi vrsti pomeni ameriških posojil. Namen je tudi, da dobe posojila po nizkih ali zmernih obrestih, kajti potreben bo ogromen kapital za rekonstrukcijo.

Kot receno, je namen te banke tudi ali predvsem pospeševanje mednarodne trgovine. Zanimivo je, da se je Rusija borila, da dobi enako kvoto kapitala kot Anglija, medtem ko se je branila nje-j določeni kvoti kapitala, ki ga bo vsaka pridružena država prispe-ovala v Mednarodni valutni sklad. Glede prvega je bil storjen kompromis in njena kvota je bila zvišana za 200 milijonov dolar-jev, na zadnjo kvoto pa je končno pristala.

Naloga Mednarodne valutne banke pa bo sanacija valut posameznih držav. Dokler so valute vseh vaznejših držav slonele na zlato, je bila vrednost denarja prilicno stabilizirana. Po zadnji vojni pa so skrahirale vse valute razen angleške, ameriške in skan-dinavskih držav. S tem je bila udarjena mednarodna trgovina, kakor tudi notranje gospodarstvo v vseh prizadetih državah. In ker se je steklo skoraj 75% vsega zlata v Ameriko, je ta dežela doživela paradoks, da je morala tudi sama odpraviti zlati stan-dard. Vrednost dolarja je bila prisiljena znižati, ce je hotela vzdr-žati svojo zunanjo trgovino. V notranjosti, doma se to seveda ni nič poznalo, kajti cene so ostale na isti točki.

In tako ima Amerika velike kupe zlata—za več kot 22 milijard dolarjev—v podzemskih katakombah v Fort Knox, Ky. To zlato sicer ni izgubilo na vrednosti, toda leži mrtvo—vlada ima še ve-like stroške z njim. In ker je pretežna večina svetovne zlata za-loge v Ameriki, zato tudi ne more igrati tiste vloge v mednarod-nem finančnistvu, predvsem pri valutah, kot jo je igrala skoraj vse zadnje stoletje do prve svetovne vojne, ki je vrgla tudi ves kapitalizem v kaos.

Del te velike zlata zaloge bo Amerika zdaj lahko zopet dala v mednarodni promet skozi ti dve novi mednarodni banki. Vložila ga bo lahko kot svoj delež kapitala, ki znaša okrog pet in pol mili-jarde dolarjev.

Ampak pri sanaciji valut posameznih držav po predlagani Med-narodni valutni banki zlato ne bo igralo posebne vloge. Po načr-tu, ki so ga izdelali na konferenci v Bretton Woodsu, bo valuta vsake države sanirana deloma tudi na podlagi bogastva dežele.

To je v resnici edino zdrava podlaga za vrednost denarja, kajti bogastvo—polja, gozdovi, tovarne, rudniki itd.—je tisto sredstvo, ki omogoča blagostanje vsake dežele, vsakega ljudstva. Če ste lačni, je hlebec kruha več vreden kot pa enako velika kepa zlata. S kruhom si potolažite glad, z zlatom si ga ne morete. To je fun-damentalna resnica, katere ne morete pobiti noben sofizem.

Mednarodna valutna banka bo skušala držati valute posameznih držav na točki stabilnosti po sledečem načrtu: Kadarkoli bo za-čela padati valuta kake države, bo stopila v akcijo Mednarodna banka in jo podprla s tem, da bo kupovala dotično valuto do točke, da jo zopet pritira nazaj. V obratnem primeru, ce bo valuta kak-šne države začela narasčati kot posledica dobre gospodarske kon-junkturo, ali pa špekulaciji, tedaj jo bo Mednarodna banka skušala potisniti nazaj s tem, da bo to valuto vrgla na trg in ji s tem zbila ceno na določeno točko.

Tako so si gospodarski in finančni vseckaj 44 Zdruzenih naro-dov zamislili ti dve popolnoma novi mednarodni finančni institu-ciji, ki naj tvorita vazen steber povojne svetovne organizacije za ohrano miru. Kako se bo to poskus obnesel, najbrže ne vedo niti vseckaj, ki so sestavili načrte. Namen je dober. Če bodo države iskreno sodelovale pri tem poskusu za sanacijo mednarodnega gos-podarstva, bosta banki lahko igrali veliko vloge. Toda če bosta naleteli na sabotažo s te ali one strani, je njuna usoda že vnaprej zapečatena.

Glasovi iz naselbin

NA DELU ZA IZPUSTITEV JOEVA BOWERSA

St. Louis, Mo.—Zadnjič sem omenil, da bom bolj podrobno opisal zadevo Joeva Bowersa. Zajec se skriva za grmom in ga bo težko prepoznati.

Ko mi je Joe pisal, kje se na-haja in da je dobil dosmrtno je-čo, sem takoj podzvel korake. Pisal sem mu, naj mi pošlje vse podatke in dokumente, da bom mogel iti h kakšnemu odvetniku in se posvetovati z njim. Čez čas mi je odpisal in poslal notarsko potrjene podatke o svojem živ-ljenju. Ker sem bil dober prijatelj z nekim poznanim odvet-nikom, sem se obrnil nanj, toda ga nisem našel doma. Njegova žena mi je povedala, da ne prak-ticira več advokature v St. Loui-su, ker je sedaj samo potovalni odvetnik. Odvetnikova žena mi je nato priporočila odvetnika, ki je bil mnogo let v službi z nje-nim možem.

Napolil sem se k dotičnemu odvetniku. Ko sem mu povedal, da mi ga je priporočila mrs. Echington, sva takoj postala prijatelja. Povem mu, kaj bi rad in mu izročim papirje in pisma, ki mi jih je pisal Joe Bowers. Vzelo je precej časa, preden je vse pregledal in preštudiral. Nato pa mi je stavil nekaj vprašanj in vprašal, ali imam kaj denar-ja. Odgovoril sem mu, da denar-ja nimam, a obenem sem ga vprašal, koliko bi stalo, da bi do-segli izpustitev Joeva iz ječe.

Menil je, da bi morda stalo \$200, morda \$500, toda on bi računal samo za stroške, nič več. Takoj sem mu dal \$25 in obljubil, da bom ostalo sproti plačeval.

Odvetnik je takoj pisal gover-nerju države Illinois in sodniji v Danville, Ill. Pisal je tudi državnemu pravdniku. Vsi so mu odgovorili, naj se obrne na po-milostivni odbor in poleg tega naj pošlje dokumente s podpi-som dotičnega dekleta. Takoj sem poslal dokumente Franku Oblaku v Ohio in mu naročil, naj poišče dotičnega dekleta in ji da podpisati priložene doku-mente. Kakor hitro to izvrši, naj pošlje dokumente nazaj meni.

Frank Oblak je stopil k tisti ženski in jo prosil, da bi podpi-sala dokumente, toda ona se je pričela izmikati. Potem jo je obiskal še nekajkrat, a ona je odlašala in odlašala. Seveda, podpisati bi morala v pričó no-tarja. Ves ta čas, ko je ženska obljubovala, da bo podpisala, pa se je na tihem pripravljala, da pobegne iz mesta. Ko je Frank prišel nekega dne na njen dom z namenom, da bi jo vzel s seboj k notarju, kakor mu je ona po-prej obljubila, je ni bilo več doma. Vzela jo je noč. Frank je nato šel sam k notarju in vprašal, če je prišla podpisati doku-mente. Toda dobil je odgovor, da ne. Razumljivo, da je bil razočaran. Potem je zopet šel trkati na vrata, kjer je stanovala dotična ženska, a našel je samo očeta njenega moža, kateri mu je povedal, da se je ona pre-selila pred enim tednom nezna-ko kam.

Frank Oblak mi je nato poslal dokumente brez podpisa. Vse to sem sporočil odvetniku in mu povedal, kakšno smolo je imel Frank Oblak, da je naju ženska potegnila za nos.

Čas je bil kratek, kajti prošnja z dokumenti vred bi morala biti pred prvim aprilom pred po-milostivnim odborom. Pomilo-stivni odbor se namreč sesta-ne vsako leto na 11. aprila. Proš-nje za pomilostitev pa morajo bi-ti objavljene v vseh lokalnih ča-sopisih 10 dni poprej.

Potreboval sem še nekaj infor-macij od Joeva, toda jih nisem dobil. Med tem časom pa se je Joe seznanil v jetnišnici z nekim jetnikom, kateri mu je obljubil, da ga bo kmalu spravil v svobo-do. Iz Joevih informacij sem sklepal, da je dotični jetnik navaden gangster in da hoče Joeva izkoristiti v svojo korist.

Kmalu nato sem se zopet pod-al v jetnišnico k Joevu. Sveto-val sem mu, naj ne verjame, da bi mu mogel dotični jetnik iz-poslovati svobodo. Toda Joe je bil zelo prepričan, da mu bo po-magal in mi naročil, naj povem odvetniku, da se mu ni treba več brigati zanj, ker bo čez nekaj dni šel na sodišče v mesto Danville in nato v svobodo. Joe je šel na sodnijo v Danville, toda name-sto v svobodo, je moral nazaj v ječo. Zakaj? O tem bom poro-čal prihodnjič.

Ciril Medved, 107.

JANKOVICH POROČA O POTOVANJU

Cleveland, O.—Človeku se pri-leže, ako dobi 14 dni plačanih počitnic. To se mi je dogodilo dvakrat v življenju. Lansko leto in letos.

Prav tako kakor lansko leto, tako sem porabil tudi letos te-den svojih počitnic za potovanje po raznih krajih.

Dne 20. julija sem dobil sedež v vlaku newyorške centralne železnice in se odpeljal v Buffalo, N. Y. Iz Buffala pa sem se od-peljal z avtobusom v slovensko naselbino Gowanda, N. Y. V tej naselbini nisem bil še nikoli, za-to sem že dolgo želel, da jo obi-ščem. Od Buffala do Gowande je okoli 35 milj. Toda imel sem smolo, ker je bil vs silno ha-tlačen in sem moral skoro vso pot stati.

Kakor hitro sem dospel v Go-wando, sem vprašal, kje je Slo-venski dom. Povedali so mi, na-kar sem se napotil tja. S seboj sem imel težak kovčeg. Ni vzelo dolgo in zagledal sem veliko, le-seno stavbo, na kateri je bil napi-s v angleščini "Slovenian Club".

Žvižgajoč odprem glavna vrata in se podam v spodnje pro-store. Popotniki že dolgo vemo, da so jasli z "železno vodo" in "ječmenovcem" navadno v spod-njih prostorih. Odložim kovčeg, nakar zagledam neko žensko, ka-terto pa pokličem in rečem, da je ona gotovo mrs. Vehar. (Bil sem namreč vnaprej informiran, kdo je oskrbnik v Slovenskem domu). Ona mi odgovori, da je mrs. Vehar, nato pa pravi, mož, ki žvižga, je pa prav gotovo "več-ni popotnik" Jankovich. No, in tako sva se takoj spoznala. Nato pa sem naročil pijače in se malo pokrepčal. Medtem pa pride z dela soproj oskrbnice John Vehar. On me nato spremi k taj-nici društva št. 325 SNPJ Mary Stibil. Našla sva jo doma, kajti je ravno prišla z dela. Domov sta prišla tudi njen mož in pa hčer-ka in tako smo se pozdravili in spoznali. Pogovorili smo se o

tem in onem, potem pa me je zapeljal rojak Stibil k predsed-niku društva Louisu Buscay. Rojak Stibil je po naravi zelo šaljiv in je povedal nekaj prav zabavnih ribenških dovtipov.

Z Buscayem in njegovo sopro-go smo se takoj seznanili, kajti vedela sta, da pridem, ker sta či-tala prejšnji dan v Prosveti. Po-vabila sta me, da lahko pri njiju prenočujem; dokler ostanem v naselbini. Seveda, bil sem zelo vesel njune ponudbe. Takoj so me povabili tudi k večerji. Po večerji pa sva se z Busčajem na-potila na agitacijo za Prosveto in Proletarca. Obiskala sva ne-katere rojake, nato pa sva zavila v Slovenski dom, kjer sva našla še druge rojake in rojakinje. Vnel se je zanimiv pogovor, pa tudi pilji smo. Ko smo bili že precej dobre volje, je bilo pa čas iti spat. Z Busčajem sva se pri-plazila domov bolj potihoma, kajti njegova žena je že spala. Drugi dan ((bila je sobota)) je šel Louis na delo in prav tako tudi večina naših ljudi, kajti v Go-wandi so zelo zaposleni in skoro vsi delajo. Vseeno sem se napol-il sam po naselbini in obiskal nekaj slovenskih družin.

Po štirih pa je prišel Louis do-mov z dela in napolila sva se zo-pet na agitacijo. Po agitaciji sva pa spet zavila v Slovenski dom. Naj omenim, da v tem Domu na-pravijo vsako soboto zelo svežo in okusno ribjo pečenko. Oni imajo namreč zvezo z nekim člo-vekom, ki jim preskrbuje iz Buf-fala sveže in okusne ribe. Tudi Amerikanci in druge narodnosti cenijo dobro ribjo pečenko, zato jih veliko zabija v Slovenski dom. Pravili so mi, da podpi-rajo Dom največ ljudje drugih narodnosti.

Tisti večer sva se z Loui-om Busčajem znašla v res veseli in izbrani družbi. Vodja in junak večera je bil meni do tedaj ne-poznani rojak Anton Rems. In kako me je poklical in povabil! Ko pridem v spodnje prostore, me nekdo zelo resno in naglas nagovori: "Ej, sedaj bova pa ob-računala!" Nato me povabi, da se prisedem k mizi, kjer sta se-de-la mlada zakonca in njuna luškana hčerka. Ustavim se in presenečo pogledam, kaj to po-meni. Njegov glas je bil tako oster in glasan, da se je slišalo po vsem prostoru. Skoro sem se prestrašil. No, ko pa sem prisel-del, me je čakalo prijetno pre-senečenje. Rojak mi je kupil ta-koj žganja in piva. Presenečenje pa je bilo še večje, ko je na mizo vrgel dva desetaka in dejal, da hoče plačati za zaostalo naročni-no in za eno leto naprej. To je znašalo \$15, nato pa je kupil tudi Adamičev knjigo "My Native Land". (V Gowandi sem prodal devet Adamičevih knjig). Mož me je resnično veselo presenetil in da vsaj malo povrnem, sem porinil na mizo copak, da bi ku-pil pijače zanj in za druge. Tedaj pa je mož zopet na glas za-rečal in mi porine copak pod nos, rekoč: "Takoj spravi denar, drugače se bom pošteno razjezil in se bova kar tukaj sprla. No-voč sem jaz plačnik!" Ko sem mu hotel ugovarjati, me je Louis Buscay dreznil in potihoma de-jal, naj se ne silim, kajti kar omenjeni rojak reče, reče resno in ima glavno besedo. Potem sva se pomenila o raznih stvareh in mož mi je zelo ugajal. Moža ne bom nikoli pozabil, posebno pa ne njegovega močnega glasu. To-rej, hvala za tvojo družbo in gos-toljubnost, rojak Tone Rems.

Ko je odbila ta velika ura polnoči, smo se poslovili.

Drugi dan v nedeljo je šel

V propagandi za ponovno izvolitev Roosevelta se plegovi pristaši poslužujejo tudi otrok. Na sliki so otroci ladjedelskih delavcev, članov lokalne unije št. 1 Industrial Union of Marine & Shipbuilding Workers CIO v Fairfieldu, N. J., ki so imeli svojo lastno "konvencijo."

Louis na piknik, ki ga je prire-dila njegova tovarna. Vršil se je v prijaznem gozdiču. Louisu ni kazalo drugega kot iti na pik-nik, kajti bil je odbor za aran-žiranje piknika, jaz pa sem se napolil na bližnje slovenske far-me. Najprvo sem obiskal far-marja Georga Lojanca, njegove-ga zeta Franka Božiča in Jo-sepha Nagliča. Videl sem mar-sikaj zanimivega, posebno na moderni Nagličevi farmi. Raz-umljivo, da so mi zelo lepo po-stregli. In kako velike tri pra-šiče oziroma prasce sem videl na Nagličevi farmi. Bili so ka-kor konji. Skoro bi se predrz-nil prositi mrs. Naglič, da bi mi poslala kakšno kolino, kadar bo-do klali. Ne bi bilo nič zato, od kje bi bila tista kolina, bodisi od zadaj pri repu ali pa iz sre-dine trebuha. Tudi ne bi pro-terstiral, ako bi mi poslali glavo tistega prašiča, ki si je tako drg-nil zadnjo plat. Ej, da bi bil uslišan!

Tisto nedeljo sem s pomočjo drugih rojakov obiskal še dru-gere rojake, zvečer pa smo se se-šli v Slovenskem domu.

Zadnje sem obiskal pa sloven-ske pečlarje. Že od nekdaj sem upošteval pečlarje in pečlarski stan, zato sem se namenil, da jih obiščem tudi v Gowandi. Pečlarji, ki sem jih srečal, so stare korenine, naprednega miš-ljenja. Najprvo sem obiskal Franka Zorka in J. Jerama. Sta-nujeta skupaj. Z njima sem na-redil dober biznis. Obiskal sem tudi Josepha Vena, kateri sta nujje pri družini Urbančič. Mrs. Urbančič je sestra Louisa Pen-ce iz Girarda, O. Značilno je, da je bil Joe Vene edini v Gowan-di, ki ni odobral postopanja gl. odbora proti bivšemu ure-dniku. Toda ko sem pojasnil Joe-vu, kaj je na stvari, je pa tudi on razumno motril celo zadevo. V splošnem pa se vsi Gowand-čani strinjajo s sedanjim ure-dnikom in se pohvalno izražajo o njegovih člankih.

Gowanda je majhno farmsko mesto. Šteje okoli 4500 prebi-valcev. Nemci prevladujejo v mestu, za njimi pa pridejo Pol-jaki in Slovenci. Če se ne mot-im, je v Gowandi okoli 75 slo-venskih družin. Pri vojakih pa je 61 slovenskih mladeničev in mož ter dve dekleti. V sredini mesta stoji velika ploča, na ka-tero so napisana imena vseh onih, ki služijo Strica Sama.

Slovenci v Gowandi spadajo k dvema organizacijama. Naj-večje društvo pa je številka 325 SNPJ. Imajo pa tudi društvo HBZ, do združitev pa so imeli tudi društvo SSPZ. Slovenske cerkve ni v Gowandi, zato hodi-jo oni rojaki, ki so pobožni, v angleško cerkev. Slovenci v Gowandi so v splošnem zelo pri-jazni in gostoljubni, pa tudi zelo varčni. Med njimi je najbrže najbolj razširjen Glas Naroda in pa Prosveta. Drugi slovenski li-sti ne pridejo v poštev. Sedaj radi potožijo, da nimajo dosti časa za čitanje, poprej pa ni bi-lo denarja.

Za majhno mesto kot je Go-wanda je industrija še precej razvita, kajti imajo tri tovarne. Slovenci delajo večinoma v to-varni, kjer izdelujejo usnje in pa v tovarni, kjer izdelujejo lim. Naši rojaki so po večini doma iz Dobrega polja in nekaj iz Žirja na Gorenjskem. Od tam je tu-

Anton Jankovich.

NE PREPIRAJMO SE!

So. Chicago, Ill.—Ne vem, za-kaj se nekateri neprestano pre-pirajo v Prosveti. Človek je mi-slil, da so se resnično naplji vi-na ali pa geshia. Še vedno se prerekamo o smernicah Prosvete, dasiravno ni Molka v uredništvu že skoro pet mesecev.

Meni se vidi, da ne bo konca tega prepira toliko časa, dokler bivšega urednika ne proglasimo za mrtvega. Dobri ljudje bomo dali pa za maše. Poslali ga bo-mo v Lemont in sveti očetje ga bodo peljali pred sv. Petra. Po-tem bomo imeli vsaj enega ur-ednika v nebesih, da bo zastop-al Slovence. Slovenci smo tako in tako zmirom zadnji, zato bi bilo več kot prav, da imamo svo-jega zastopnika v nebesih. Mo-lek bi bil pravičen sodnik v ne-besih in mi se bi lahko zanesli nanj. In potem bo vsega prer-ekanja konec.

Bratje in sestre! Sedaj ima-mo jubilejno kampanjo, a mi se nič kaj spodobno ne obnašamo. Namesto da bi se prepirali med seboj, dajmo rajši zavijati ro-kave in pridobimo čim več no-vih članov naši slavni Slovenski narodni podporni jednoti.

Glavni odbor je že enkrat us-tavil to nesmiselno polemiko, sedaj pa se zopet kavšamo v Prosveti. Povem vam, da se bo nekega dne marsikaj zaobrnilo. Pa brez zamere.

Frank Gorenc, 8.

V Prosveti so dnevne svetov-ne in delavske vesti. Ali jih čitate vsak dan?

Prizor z demokratske konvencije—demonstriranje za predsednika Roosevelta.

Domača fronta

(Office of War Information, Washington, D. C.)

OTREBUJEJO MUNICIJSKIH DELAVCEV

Petdeset tisoč mož in žena je nujno potrebnih za izdelovanje municije, da se nadomestijo za izgube, ki jih je ameriška in zaenkljarska armada že porabila v boju proti Nemcem in Japoncem, in pa za izdelovanje novih streljanih. Urad je oznanil Paul V. McNutt, predsednik odbora za vojno delavstvo.

TOJEČI AVTI PRATIJO BENCIN

Pisma, ki jih dobiva urad za obrambni prevoz, kažejo, da poročajo vozniki avtomobilov in kamionov javno nezadovoljstvo nad tem, da puščajo tekoče motorje na postajah.

"ODT je zahteval, da morajo vozniki avtomobilov in kamionov postaviti motorje, kadar vozila so v prometu, da se štedi bencin," je dejal J. Munroe Johnson, vrtnatli ODT.

ARMACISTI IN BOLNIČARKE

Dr. Thomas Parran, Surgeon General, U. S. Public Health Service, ki upravlja zbor kadetk-bolničark, je oznanil, da je začel 56.000 apotek kampanjo za nošenje bolničark, ki bo trajala mesec.

Ko je dr. Farran oznanil sodelovanje farmacistov, je poudaril pomankanje bolničark v deželi.

"Na tisoče bolničark se je pridružilo vojski in mornarici," je dejal, "kar je povzročilo precejšnjo luknjo v bolničarstvu doma. Civilne bolnišnice so prenatane z maloštevilnimi osebami. Nekatere so morale zapreti oddelke, ker so graduirane bolničarke šle v vojno ali pa kam drugam v službo."

LE POTUJTE PO ZEMELJAH

Mestni voditelji so se zbrali v študijskih v 122 mestih širom države ter poslušali vladni poziv "le potujte" in pa nasvete, kako naj se nepotrebno potovanje preneha, da bo vojni transport čim bolj učinkovit. Lieut. Gen. Brehon Somervell, poveljujoči general vojni, je bil med govorniki.

"Železnice so vojne ceste," je dejal general Somervell. "Vojna pravi Ameriko za sodelovanje v vzdrževanju in ohranjanju prostora za nujno transportacijo."

KAMPANJA ZA ODVIŠNI PAPIR

Skavti bodo začeli veliko kampanjo za zbiranje odvišnega papirja širom dežele, ki se bo začela 1. avgusta, so oznanili pri diviziji WPB, ki bo izročeno skavtski četni, ki bo nabrala okoli 1.000 funtov odvišnega papirja na enega skavta med kampanjo.

Posebno odlikovalni znak bo bil vsak posamezni skavt in skavtka, ki bo nabral med kampanjo povprečno 1.000 funtov odvišnega papirja. Denar za papir bo dobil iz državnih fondov za nabavo in taborenja.

OTREBUJEJO 8.500 BOLNIČAR

Oddelek za vojno delavstvo je oznanil sodelovanje Rdečega križa v kampanji za rekrutiranje 8.500 bolničark v ameriški vojski in mornarici, je dejal vrtnatli WMC Paul V. McNutt.

ČEVLJI Z NAPAKAMI BREZ ZNAMK

Urad za upravo cen je oznanil, da smejo trgovci prositi za dovoljenje za prodajo čevljev z napakami brez znamk.

Cene za neracionirane čevlje ne bodo višje od \$1.80 za par za odjemalce in ne več kot \$1.20 za par med trgovci. Odveza racije je omejena na čevlje, ki so vidno poškodovani v procesu izdelovanja.

INSPEKCIJA AVTNIH PLOŠČEV

Urad za upravo cen zahteva boljše inspekcijo avtomobilskih ploščev za kamjone zato, da se ti porabijo prav do konca. Urad je omejil inspekcijo na stanice, ki imajo sposobno osebo za natančno delo.

Ta odlok je prišel v veljavo 25. julija.

ZIDANJE VOJNIH HIŠ

Odbor za vojno produkcijo in pa agencija za hišno zidavo skupno oznanili načrt, ki bo olajšal pomanjkanje stanovanj med vojnimi delavci.

Sedaj prerokujejo, da bodo začeli z zidanjem več tisoč stanovanjskih edinic pod tem novim programom v preostalem letu, za leto 1945 pa mislijo, da bodo zmogli okoli 25.000 edinic.

VOJNI IZDATKI V JUNIJU

Vojni izdatki vlade Združenih držav so dosegli nove višine junija; to je \$7.957.000.000, naraste \$39.000.000 ali 5.5% nad majskimi izdatki, kot kažejo številke, ki jih je zbral U. S. Treasury ter jih je urad za vojno produkcijo oznanil.

Povprečni vojni izdatki v juniju so znašali dnevno \$306.000.000, kar je 4.3% nad dnevnimi izdatki v maju, ko je bilo potrošenih \$293.300.000 dnevno.

ŽENE OPRAVLJAJO TEŽKA DELA

Ženska pomoč olajša zelo problem nameščencev v kovalnih in livalnih industrijah, je poročal Paul V. McNutt, predsednik odbora za vojno delo, ki je zopet pozival prostovoljce, naj vzamejo mesta v tovarnah, kjer so v stiskah in ki so važne za narodno vojno produkcijo.

Čeprav se smatra kovalna in talilna industrija za moško delo, mogoče bolj kot katera koli druga, kjer je potrebna moč, kakor je dejal predsednik WMC, so se delodajalci obrnili na žene, ki se izkazujejo za zelo uspešne pri "delu z mišicami".

McNutt je pohvalil žene, ko se je začela kampanja za rekrutiranje mož, in sicer 20.000 delavcev v kovalnih in talilnih industrijah. Predsednik WMC je dejal, da medtem, ko žene lahko izpolnjujejo mnoga dela v teh industrijah, je teh 20.000 služb samo za može.

Vsaako, ki bi rad šel med prostovoljce za kovalno in talilno industrijo, lahko gre v najbližji urad Western Union in telegrafira na Foundry and Forge Division of the War Man Power Commission: "Rad bi službo v talilni ali kovalni industriji." Navesti mora tudi svoje ime, starost, naslov in telefonsko številko.

Krajevni urad Združenih držav za nameščanje bo nemudoma stopil v stiko s prostovoljnimi delavcem in mu ponudil primerno službo.

DNEVNA ZAVETIŠČA

Dnevna zavetišča, ki jih vodi občinska podjetja in so javno financirana, rastejo vsepovsod po celi deželi to poletje in igrajo važno vlogo v borbi proti mladinskemu zločinstvu, in pa da matere lahko hodijo v službe, ki so nujno potrebne za vojno, so poročali od urada za občinske vojne službe.

VEČ MESA ZA HOTELE

Uprava za vojne zone je naznanila, da bodo mesarji lahko prodali več kot 20% mesa hotelom in restavracijam po novih cenah, nižjih kot za odjemalce.

Ta odlok je veljaven od 26. julija 1944 in ima v prvi vrsti namen dobiti dovolj mesa hotelom in restavracijam v redko naseljenih krajih, in pa tam, kjer mesarji, ki prodajajo na debelo, ne morejo zadostno nabavljati za hotele in trgovska podjetja.

KUPONI ZA BENCIN

Proces, po katerem so nerabljeni bencinski kuponi vrnjeni krajevemu uradu za vojne cene in odmerke, ko lastnik proda avtomobil trgovcu, je bil oostren zato, da se ne bi ti kuponi rabili za nezakonite nakupe bencina.

PONAREJANJE KUPONOV

Ponarejen kupon B-3 iz clevelandskega okraja OPA, je bil odkrit po nadzorniku v zapadni Pennsylvaniji.

OPA je nemudoma podvzela korake in obvestila industrijo, da je ponarejevanje doseglo serijalno oštevilčene kupone.

PLATINUM V VOJNI

Še vedno nujno rabijo platino v vojni produkciji, da se ta kovina ne more dobiti za nakit ali pa popravke v bližnji bodočnosti, so dejali pri odboru za vojno produkcijo.

Poljska

London. (ONA) — Nanovo ustanovljeni poljski odbor narodnega osvobodjenja se je zaobljubil, da bo obnovil vse demokratične svobode v povojni Poljski.

V manifestu, ki je bil oddan po moskovskem radiu, je komitej naštel svobodščine, ki naj bi bile obnovljene, vstevši enakost vseh državljanov, neglede na "rod, stan ali državno pripadnost", svobodo političnih in trgovskih organizacij, svobodo tiska in svobodo vesti.

Manifest je dodal, da bodo vse fašistične organizacije oklicane kot protinarodne.

Poudarjajoč, da je delo komiteja v svrhu poljskega udeleževanja v borbi proti hitlerjevski Nemčiji na prvem mestu, je manifest dejal:

"Ura maščevanja nad Nemci je udarila—maščevanje za trpljenje in mučenje, za požgane vasi, uničena mesta, podrtje cerkve, suženjstvo, koncentracijska taborišča, streljanje; maščevanje za Majdanek, Oswiecim in Treblinko (zloglasna smrtna taborišča) in za masakriranje Židov."

Manifest je oznanil, da bodo izpropane posesti vrnjene s konfiskacijo nemške posesti, z dodatkom: "Z ozirom na trpljenje, zadano od okupatorjev, bo Židom garantirana obnova pravice in enakosti."

Manifest je odkril, da je bil dr. Sommerstein, bivši židovski poslanec v poljskem parlamentu, postavljen kot vodja komitejevega oddelka vojnih reparacij.

Revolucionarno leto 1848

Talpa (Nadaljevanje in konec.)

Medtem so se tudi v sami Avstriji izvršile velike izpremembe. Dne 2. decembra 1848 je reakcija s spretno potezo prisilila slaboumnega in vse premalo energičnega Ferdinanda, da se je odpovedal prestolu, ki ga je zasedel Franc Jožef I. Slednji je energično posegel v dogodke, da bi čim prej likvidiral ostanke revolucionarne dobe. Zasedbo dela Ograke po Windischgraezju je uprabil, da je 4. marca 1849 z vojaštvom razgnal avstrijski parlament, ki je zboroval v malem moravskem mestu Kromerizu in se posvetoval o novi ustavi. Poslanci so se dali mirno razgnati. Obenem pa je cesar še isti dan proklamiral novo oktroirano ustavo, ki je bila strogo centralistična. Toda tudi ta ustava je služila reakciji samo za pretevo, kajti 31. dec. 1851 je bila odpravljena. Sedaj je zavlada v Avstriji najstrožji centralistični absolutizem. V vladi je sedel sicer meščan Bach, revolucionar iz l. 1848, ki pa ni kot notranji minister nič manj absolutistično nastopal kakor plemstvo. Slednje je sicer izgubilo gospodarske privilegije, vendar je imelo na vlado odločilni vpliv. Bachov režim je vladal Avstriji deset let in jo je s slabo finančno politiko in zunanjimi neuspehi privedel na rob propada. Pod njim je imela nemško-avstrijska buržoazija v gospodarstvu proste roke—50ta leta so bila v Avstriji tista leta, ko se je zgradilo največ novih tovarn—pač pa je Bach zbral s silo vsako nacionalno gibanje. Slovani, ki so pomagali Avstriji na noge in dejansko z vsjo silo podprli kontrarevolucijo, so dobili za plačilo—najhujše zatiranje.

c) Nemčija. Ko se je novembra 1848 reakcija v Prusiji doobra usidrala, je uporabila vsvojo silo, da bi zatrla revolucionarno gibanje tudi v ostalih nemških državah. Malomeščanstvo in meščanstvo teh nemških dežel je imela skupno središče—frankfurtski parlament, ki si je ustvaril precej močno demokratično fronto med narodom, ko je januarja 1849 proglasil, da imajo vsi njegovi sklepi zakonito moč.

Dne 4. marca 1849 je dunajska vlada s svojo oktroirano ustavo vrgla frankfurtskemu parlamentu rokavico: s tem, da je ta ustava proglasila Avstrijo za neodvisno in nedeljivo monarhijo, ni več priznavala frankfurtskega parlamenta. Ker pa je bila glavna naloga tega parlamenta, da izvede generalno zahtevo nemškega meščanstva, namreč zedinjenje Nemčije v enotno državo, in ker ni bilo v Avstrijo nič, se je vrgel ta parlament na truh pred prusko vlado in Friderikom Viljemom IV. Ustava za enotno Nemčijo je bila medtem v Frankfurtu sprejeta, za vladarja celotne Nemčije pa je bil izvoljen pruski kralj (28. marca). Posebna deputacija, ki jo je poslal parlament v Berlin, je imela nalogo, da mu ponudi krono. Toda ta krona je bila samo papirnata, kajti Friderik Viljem IV. jo je odklonil z motivacijo, da je tako dolgo ne more sprejeti, dokler ga vsi knezi in vladarji ostalih nemških dežel ne priznajo za vladarja enotne Nemčije. Pravi razlog

odklonitve pa razvidimo iz pisma, ki ga je pisal Friderik Viljem IV. svojemu prijatelju Bunsenu. V njem pravi: "Krona, ki bi jo Hohenzollerovec smel sprejeti, če bi bile razmere za to ugodne, ne sme biti krona, ki bi jo ponudila čeprav s soglašanjem knezov—skupščina, ki je nastala iz revolucije; taka krona je preveč podobna poulični kroni Louisa Philippa. (Louis Philippe je prišel na prestol—kakor smo videli—po revoluciji l. 1830. Posadila ga je na prestol buržoazija). Hohenzollerovec sme sprejeti samo krono, ki nosi božje znamenje, ki napravi tistega, ki jo nosi, po svetem opravilu za vladarja po božji milosti... Tista krona, ki jo, žal, mislite, pa je onečastjena, smrdi po smradu revolucije 1848, ki je najbolj prostaška, najbolj neumna, najslabša, čeprav—hvala Bogu—najbolj hudobna revolucija tega stoletja. In tak imaginaren obroč, ki je spečen iz nesnage, naj si posadi na glavo legitimni pruski kralj, ki ima čast, da nosi čeprav ne najstarejšo, pa vendar najplemenitejšo krono, ki ni bila nikomur ukradena?"

Ustava, ki jo je izdelal frankfurtski parlament, je bila še precej liberalna, kajti mnogo njenih členov je bilo sprejetih še v dobi, ko je bil revolucionarni val še močan. Zato je bila za to ustavo vsa buržoazija, zlasti navdušeno pa je bilo zanjo malomeščanstvo. Pač pa jo je pruska vlada proglasila za "anarhično" in je koncentrirala svoje čete tri dni pohoda daleč od Frankfurta; obenem pa je pruska vlada pozvala še vse ostale nemške države, naj odpravijo svoje parlamente, če bi se izrekli za frankfurtsko ustavo.

Vse te priprave pruske vlade pa so povzročile, da je v Nemčiji še enkrat zavrelo. Borbi za novo ustavo se niso pridružili samo meščani in malomeščani, nego tudi kmetje in delavci, čeprav ni bila njihova, a jim je dala vsaj možnost nadaljnega razvoja. Frankfurtskemu parlamentu; iz katerega so odšli deloma na poziv vlad, deloma pa sami od sebe desničarji, je bilo treba samo apelirati na ljudske množice.

Dne 4. maja se je začela radi nakan pruske reakcije vstaja v Dresdenu; Saški so sledile še druge nemške države. Tako je bila vsa zapadna Nemčija v taboru napredka. Treba je bilo samo odločnosti, kajti le odločnost pritegne v gibanje cinčarje, ki so v takih priložnostih najmnogostevilnejši.

V bojih, ki so se razvili, se je zopet najbolj odločno borilo delavstvo; kmetje so posegli v bitko šele takrat, ko se je že nagibala zmaga na stran delavstva; ob neugodni situaciji pa so najprej zapustili zastavo dijake. Zlasti krvave bitke so se razvile v Dresdenu, kjer se je zlasti odlikoval ruski anarhist Mihael Bakunin. Močno je bilo tudi gibanje na Badenskem, toda malomeščanstvo, ki ga je vodilo, je kmalu zapelo vanj zmedo.

Sredi julija 1849 je bilo revolucije v Nemčiji konec, zavlada je reakcija. Že 18. junija pa je württenberška vlada na pritisk Prusije zaprla frankfurtski parlament; izginil je s pozornice, ne da bi to kdo prav za prav opazil.

8. Zaključek

Voditeljica revolucionarnega gibanja leta 1848 je bila buržoazija. V Franciji si je osvojila vlado proti finančni aristokraciji, v Nemčiji in Avstriji pa je veljal njen boj ostankom fevdalizma. Vzporedno s tem bojem se je vršil še boj Poljakov, Italijanov in Madžarov za nacionalno osvoboditev. Po propadu revolucije je v Franciji zavlada cesarizem Napoleona III., v Avstriji in Nemčiji pa se prišle povsod zopet stare sile na površje. Vendar pa se je v Avstriji osvobodil vsaj kmetijski razred, do čim v Nemčiji ni mogla buržoazija izvesti niti svoje prve zahteve; združitev Nemčije v enotno državo. Zapadnoevropska in srednjeevropska reakcija pa je vendar pustila industriji prosto pot—in to je bilo tudi nekaj. V vladah so sicer sedeli večji del plemiči, v gospodarstvu pa je govorilo meščanstvo. Odkritje kalifornijskega zlata je povzročilo po vsem

Bivši rokoborec Jack Dempsey, ki je v službi mornarice, čestita Georgu W. Davisu in Eleanor Braswellovi kot zastopnikoma organiziranih kovačev pri Californi Shipbuilding Co. ki so se izkazali ne samo kot dobri delavci, marveč tudi dobri kupovalci vojnih bondov.

svetu gospodarsko prosperiteto; produktivne sile so naraščale in z njimi faktična moč meščanskega razreda. V 60tih letih je bil Napoleon III. že prisiljen, da mu je popuščal, v Avstriji pa si je meščanstvo osvojilo oblast v začetku 60tih let. Nemčija se je zedinila šele l. 1871—in sicer od zgoraj.

V revolucionarnem letu 1848 je stal vsepovsod v prvih vrstah proletariat, ki je predvsem krvaval na barikadah. V 50tih letih je bil preveč izmučen, da bi se mogel ganiti, razen tega so bile tudi njegove organizacije razbite. Toda v 60tih letih vstane proletariat novič na plan: 1864 je bila ustanovljena l. internacionala s sedežem v Londonu, ki je združevala delavce vseh dežel.

(Literatura: Otto Rühle, Die Revolutionen Europas, II, in III, zvezek, Verlag Kaden & Kompf, Dresden 1927.—Franz Mehring, Zur deutschen Geschichte. Soziologische Verlangsanstalt 1931.—Karl Marx, Die Klassenkämpfe in Frankreich 1848—1850. "Vorwärts" Berlin 1895.—Karl Marx, Revolution und Kontrarevolution in Deutschland; prevedel Kautsky; Dietz, Stuttgart 1896.—Heinrich Cunow, Allgemeine Wirtschaftsgeschichte, 3. sv. J. H. W. Dietz Nachf. Berlin 1931.)

(Konec)

Izgraditev zvezne države

(Radio-govor prof. Borisa Furlana v Londonu 1. jul.)

Široka mednarodna javnost se vedno znova čudi ne le nad vztrajnostjo odpora narodov Jugoslavije, marveč predvsem nad vojaškimi uspehi, ki jih NOV že leto za letom doseže proti nacifasističnim okupatorjem.

Vprašanje, kako je mogoče, da so narodi Jugoslavije ustvarili iz lastnih sil vojsko, ki šteje nad 300.000 mož, organiziranih v desetih armadnih zborih in da veže ta vojska toliko sovražnih, nemških in kvizlinških, visoko mehaniziranih in odlično opremljenih divizij?

Ta vojska ni nadaljevanje stare vojske, nasprotno, ustvariti se je morala celo proti volji in aktivnemu odporu vseh sil, zunanjih in notranjih, ki so kakorkoli predstavljale preteklost. In—kar tuja-opazovalca še najbolj preseneča, je to, da izide NOV po vsaki sovražni ofenzivi močnejša nego je bila ob začetku borbe, da preide ona sama v ofenzivo, da se ustvarjajo nove partizanske brigade, novi osvobodilni odbori, izvede nova materialna in duhovna mobilizacija vseh odpornih sil naroda.

Pri tolmačenju osvobodilne borbe narodov Jugoslavije svojim britanskim prijateljem imam vedno znova priliko opozoriti jih na eno okolnost, ki to borbo značilno opredeljuje in jo razlikuje od borbe drugih zaveznikov—ne glede na smoter, ki je vsem skupen—pač pa glede sredstev, ki se morajo prilagoditi posebnim prilikam.

Ta razlikujoča in odlikujoča okolnost je v tem, da je pri vseh drugih zaveznikih današnji vojni napor le nadaljevanje in izraz državne organizacije obstoječe v tej obliki davno pred se-

danjim konfliktom; država je ob izbruhu vojne samo preusmerila vso svojo dejavnost in izvedla totalno mobilizacijo vseh sil s ciljem popolne in končne zmage nad sovražnikom.

Narodi Jugoslavije pa se v svojem osvobodilnem boju niso mogli naslanjati na obstoječo državno organizacijo. Nasprotno, prav v svrhu osvobodilne borbe so morali iz samega temelja in povsem znova ustvariti vse one organe, ki so pri drugih narodih že obstojali in so se mogli ob izbruhu svetovnega konflikta uspešno in učinkovito valorizirati.

Sovjetske čete prodirajo skozi Vilno, glavno mesto Litvinske, ki so ga zavzeli po treh letih nacijske okupacije. Na sliki je videti tudi razbiti nemški top.

Alli ste naročeni na dnevnik "Prosveta"? Podpirajte svoj list!

MIHAIL ARCIBAŠEV

SANIN

Poslovenil Stano Krašovec

(Nadaljevanje)

"Tudi to smo že slišali."
Jurij je vzrojil.
"Eh, veste, tudi mi smo ves čas edino 'slišali'!"
Nič ni lažjega kot reči samo "smo že slišali" in se pomiriti, če človek ne more najti ugovora. Če vi ne govorite drugega kot samo "smo že slišali", imam tudi jaz pravico, da vam rečem, še nič niste slišali!"
Ivanov je prebledel in oči so mu postale čisto hudobne.
"Mogoče pa res nismo nič slišali," je rekel z željo, da bi ga razžalil in ne da bi skrival zamehovanja: "ne o tragičnih dvomih, ne o nemogućnosti življenja brez Boga, ne o golem človeku na goli zemlji..."

Ivanov je izgovoril vsako frazo v košatem tonu in je hipoma hudobno in kratko rekel:
"Izmislite si vsaj kaj bolj novega!"

Jurij je začutil v norčevanju Ivanova resnico; hipoma se je spomnil, kakšno množico knjig o anarhizmu, marksizmu, individualizmu, nadčloveku, prenovljenem krščanstvu, o mističnem anarhizmu in še veliko drugih stvarih je prebral. V resnici so vse to že "slišali" vsi, vendar je ostalo vse po starem in tudi že on sam je imel težak občutek duševne nezadovoljnosti in nemira. Toda nič manj mu ni niti za hip prišlo na misel, da bi popustil in molčal. Režko je začel govoriti, ko je videl, da tem bolj žali Ivanova, čim bolj dokazuje svoje misli.

Ivanov je zbledel in postal naravnost strašen. Obraz mu je bil še bolj bled, oči so se mu izbočile in glas mu je divje in surovo rjul.

Takrat se je vmešal Sanin, kakor da bi bil nevoljen in se dolgočasil.

"Pustite, gospoda... Da vam ni dolgčas! Saj ne smemo sovražit drugega človeka zato, ker misli po svoje..."

"To sploh niso misli, to je vse skupaj goljufija!" se je ujedal Ivanov. "On bi rad pokazal, češ, da misli natančneje in globlje kot mi, ne pa da..."

"S kakšno pravico vi tako govorite? Zakaj bi prav jaz rad pokazal, ne pa vi..."

"Slišita!" je glasno in oblastno zavpil Sanin. "Če se hočeta tepsti, pojdiva ven in se preta-pajta, kjer se hočeta... Vidva nikakor nimata pravice, da bi nas silila poslušati vajin nesmiseln preprič."

Ivanov in Jurij sta obmolnila. Oba sta bila rdeča in razburjena ter se trudila, da ne bi gledala eden drugega. Nato je Pjotr Iljič zapel:
"Morda na hribčku nemem
Ruslana tiho krsto polože..."

"Bodi pri miru... bomo že postavili, ko pride čas..." je zagodrnjal Ivanov.

"Naj jo..." je ubogljivo rekel Pjotr Iljič; vendar je nehaj peti in je Juriju natočil kozarec žganja.

"Kaj si bomo belili možgane," je zamomljal, "rajši pijmo!"

"Eh, naj se gre vse skupaj solit," si je mislil Jurij, prijel za kozarec in v duško izpil.

In čudno; ta hip je Jurij žgoče zadel, da bi Ivanov zapazil njegovo junaško dejanje in dobil napram njemu spoštovanje. Če bi Ivanov to storil, bi postal Jurij prijateljski napram njemu in celo mehak. Toda Ivanov se ni zanj niti zmenil. Jurij je za hip zadušil v sebi zaničevalno željo, namršil obrvi in skoro utonil v golem, gnusnem občutku množine žganja, ki je preplavila vso njegovo notranjost in napolnila celo nos.

"Dobro, Jurij Nikolajevič, dobro delate!" je zavpil Šafrov; Jurija je pa bilo sram, da ga hvali Šafrov.

Jurij je komaj premagal val žganja, ki je

bruhnil k nosu in ustom, in se ves stresel od fizičnega gnusa. Dolgo časa ni mogel priti k sebi; širil je po mizi ter izbiral in puščal mrzla jedila. Vse se mu je zdelo ogabno kakor strup.

"Da, tako. Pri takem se varujem, da bi ga imenoval človeka," je v resnem basu pravil Pjotr Iljič, ko je Jurij zopet videl in slišal.

"Varuješ se? — Izvrtstvo, stricek!" se je škodoželjno oglasil Ivanov; čeprav ni Jurij slišal začetka pogovora, je vendar po glasu spoznal, da se pogovarjajo o njem, o takih ljudeh, kot je on.

"Da, varujem se... Človek mora biti... general!" je jasno in zmerno izjavil Pjotr Iljič.

"To ni vedno mogoče... Kaj ste pa vi sami!" je zavrnil Jurij z zlobnim, zbadljivim drhtenjem.

"Jaz?... Jaz sem general... v duši..."

"Izvrtstvo!" je zarjul Ivanov tako besno, da se je neka nočna ptica, ki je v bližnji gošči lomila vejice, prevrnila kot kamen.

"Ampak samo v duši!" je pripomnil Jurij in se na vso moč trudil, da bi obdržal ironijo z bolestjo in misli, da so vsi proti njemu in ga hočejo razžaliti in ponižati.

Pjotr Iljič je resno pogledal od zgoraj in od strani.

"Kakor morem... Nič ne škodi... čeprav samo v duši, tudi to je dobro. Ta je star, pijan in reven kot jaz in je general v duši; oni je pa mlad in močan in je general tudi v življenju... Vsaakemu svoje. Takih ljudi, ki pa samo vzdihujejo, bojazljivcev... takih se jaz varujem imenovati ljudi!"

Jurij je nekaj oporekal, vendar je bilo slučajno tako, da ga med smehom in govorenjem niso čuli. Strupeno razžaljenje je zbudilo Jurija do solz in hipoma se mu je zazdelo, da ga vsi zaničujejo.

"Sicer sem pa čisto enostavno pijan!" si je nepričakovano mislil in v tistem hipu je razumel, da je resnično pijan in da ne sme več piti.

Glava mu je tiho in zopno plavala, svetiljke in leščerba so mu stali skoro tik pred očmi, vidni krog se je pa strašno zožil. Vse, kar mu je prišlo pred oči, je bilo različno in svetlo, okrog je pa bila tema. Govorjenje se je razleglo nekam čudno; govorili so glasno, da je šlo skozi ušesa, in kljub temu ni bilo mogoče nič slišati.

"Praviš sanje?" je resno spraševal Pjotr Iljič.

"Zahitnive sanje," je odgovorjal Ivanov.

"Nekaj je že res v njih... v sanjah," je važno izpregovoril pevec.

"Vidiš... večer sem šel spat... Da... Predno bi zaspal, sem vzel v roke knjižico, da bi si nekoliko izčistil glavo, ki je bila polna ničernosti in muck vsake vrste... Pa mi pride v roke članek o tem, kako so včasih preklinjali. Pa vidim, da je pametna in duhovita stvar. Bral sem, bral... pa berem, berem... čim dalje, tem strašnejše. Pridem do tistega mesta, ki se glasi, kdo in zakaj se izroči hudobnemu duhu. Teda sem se res, ne da bi se čudil, zavedel, da bi morali mene kot nalašč vedno pošiljati k vragu... Ko sem verodostojno izvedel, da bi me morale vse obstoječe cerkve preklesti, sem pustil knjigo, malo pokadil in zadremal čisto pomirjen glede svojega mesta v vsemirju. Šele ko sem dremal, sem se lotil vprašanja, če so živeli milijoni ljudi in me z vso vero prokleli, da... takrat sem pa zaspal in vprašanje je ostalo takorekoč v kali. Kar sem začutil, da moje desno oko ni oko, ampak papež Pij X., levo pa nekaj kot kakšen vseмирni patrijarh... in oba proklinjata drug drugega. Od takih strašnih izpremembe sem se zbudil."

"Ključ zaškripa, vrata se odpro."

"A, vi ste gospod Joigneau. Prosim, naprej. Samo, da se oblečem."

V silvenem spodnjem perilu je in pravkar si zapenja na prsni, ki se vidi, zadnje gumbje na globoko izrezani bluzi rožnate barve.

Soba je hladna in skoro temna. Kiselkast duh po limonadi in parfumu visi v zraku. Joigneauju, ki napeto posluša, se zdi, da je slišal, da so se previdno zaprla zadnja vrata, ki vodijo v gozd.

"Ali vas nadlegujem?" posmehljivo vpraša.

Ona kot da ni slišala. S polici vzame liter belega, dva kozarca in sede nasproti njemu.

Brez uvoda položi pismo pred njo.

"Pa to je za Flamarta?"

"Kar odprite ga."

Ona uboga. Medtem ko odpi-

CROUCHED IN A ROADSIDE DITCH in Normandy, this trio of terror-stricken German prisoners hugs the earth in an effort to avoid being hit by their own artillery which was feeling out American positions. Captured by Yank troops that took St. Lo, these Nazis will shortly be far away in prison camps, safe from the whine of artillery and bursting shells. U. S. Signal Corps photo.

stvar. Samo, et me razumela? Če te spravim k Belgijcem, mi podpiše izjavo. In tisti dan, ko ti vse podeduješ, dobim jaz vinnograd."

Prišla sta na glavno cesto. Ona stoji pred njim trdno v svojih cokljah. Veliki potni madeži so na njeni srcaji pod pazduho. Poštar boža z očmi široke boke in dobro stoječe prsi. Roka roko umiva. To dobro obeta. Gre samo za to, da se stvar posreči.

Pokliče psa, ponosija vroč zrak in čeprav se noben oblak ne temni neba, pravi:

"Po nevihti diši..."

Ona se vrača po stezi, glava ji gori, opoteka se od samega blaženega upanja. On, na smrt bolan naj le kliče tam in izpljuje svoja pljuča na senene vreče! Samo da bi vedela za sredstvo, da bi to hitro končala, da se ne bi vlekle...

14. Gospa Flamart
Prodajalnica na križišču, VINS ET LIQUEURES, je nizko poslopje ob križišču treh cest, sredi hoste.

Vse je zaprto. Poštar ustavi kolo pod oknom in potirka na polokna:

"Gospa Flamart!"

Lahno premikanje pohištva se sliši. Potem zakliče neki zasopljen glas:

"Tako j..."

Ključ zaškripa, vrata se odpro.

"A, vi ste gospod Joigneau. Prosim, naprej. Samo, da se oblečem."

V silvenem spodnjem perilu je in pravkar si zapenja na prsni, ki se vidi, zadnje gumbje na globoko izrezani bluzi rožnate barve.

Soba je hladna in skoro temna. Kiselkast duh po limonadi in parfumu visi v zraku. Joigneauju, ki napeto posluša, se zdi, da je slišal, da so se previdno zaprla zadnja vrata, ki vodijo v gozd.

"Ali vas nadlegujem?" posmehljivo vpraša.

Ona kot da ni slišala. S polici vzame liter belega, dva kozarca in sede nasproti njemu.

Brez uvoda položi pismo pred njo.

"Pa to je za Flamarta?"

"Kar odprite ga."

Ona uboga. Medtem ko odpi-

ra omot, se poštarjeve oči zadovoljno pasejo na njenih golih rokav, ki so bele kakor nadlahti, kjer motijo samo tri zvezdecepljene koze; pogled se mu dviga in boža polne gube na vratu, napudrana lica, oljnate zavoje kodrov, ki jih kraste igle z umetnimi diamanti in lepo izdelani češlji. E, lepa ženska je gospa Flamart.

Ona dvigne glavo in mu pomoliti pismo:

"Kateri falot je napisal to?"

On je bral "to" davno pred njo, toda se dela neumnega:

"Ali ni podpisano? Se mi je zdelo... Če ima človek dober nos, zavoha stvar že na zunaj."

Nadene si očala in se dela, kot da bere.

Nenadoma udari gola roka po mizi:

"To je Cuffin."

"Nikogar ne sme človek dolžiti, dokler dobro ne ve," meni modro Joigneau. "Predvsem ne nekoga, ki je zaprišežen!"

Ona, ki ji je stopila kri v glavo, ponovi:

"On je to! Poljski čuvaj je to!... Ze vem svoje!"

"Potem bo že..." pravi Joigneau, vzame spet pismo, ga površno ogleduje in se zasmeje: "Prekleti Cuffin!"

Poljski čuvaj je poštarjev nasprotnik. Kot star domobranski pobočnik igra svojo igro pri Bosu za mizo vojnih upokojencev in daje duška ogorčenju, da se je podpisal mir, preden so opustošili Berlin. Joigneau ga sumi, da dela skrito propagando za bivšega konjeniškega častnika de Biella, ki je pri volitvah v okrajni svet nastopil proti županu; zato dobro pazi na Cuffina. Predvsem je pa jezen nanj radi uniforme: da ni te srake, bi se on edini v vasi ponašal z uniformo.

Pismo sune v žep. Zdaj ima porožje proti Cuffinu.

"Nič za to!" pravi on. "Vendar bi brez mene slaba predla vami!"

"Da bi meni slaba predla?" Prešerno se zasmeje in naenkrat začne tikati poštarja: "Ne skrbi zame, dragi moj; S Flamartovo ljubosumnostjo bom že jaz opravila! Kdor hoče nahujskati dobrega Flamarta proti meni, mora prej vstajati kakor vi vsi skupaj!" Takoj nato ji je žal besed: "Vendar ste lepo ravnali, gospod

Joigneau. Revku bi bilo gotovo hudo; in zahvaljujem se vam, da ste mu prihranili to."

Joigneau si zvije cigareto, pogleda Flamartovo od nog do glave, namrdne nos, kot da je nekaj zavohal in se odloči, da gre še dalje:

"Med nama, gospa Flamart, čemu živite tako življenje?"

"Kako življenje?"

Kadar ona tako dvigne glavo, spominjajo njene razširjene, nosiljoče ustnice na nozdrvi junice.

"No, no," pripomni Joigneau dobrodušno. "Pred menoj se ni treba prikrievati... Jaz vam hočem povedati odkrito besedo, ko sva že pri tem. Po mojem bi žena, ki lahko vsak večer leže v posteljo z možakom, kakor je Flamart, morala vedeti, da ima svo-

jo obveznost, in da bi bila mirna radi ostalega."
"Mislite?"
Gospa Flamart se ne razburja. Čez ustnice ji spolzi razposajen nasmeš, ki spravi človeka v zadrego in ki, se zdi, da ni namenjen nikomur, temveč da je samo odsev notranje razigranosti. Ubije muho na svoji mesnati roki, jo krce na tla in pogleda za trenutek poštarja, preden spregovori:
(Dalje prihodnjic.)

Razni mali oglasi

HISNIKI—JANITORS
Dnevno ali nočno delo.
Stalno delo v naših uradih.
Najvišja plača. Uniform obleko priskrbimo. Ob nedeljah in praznikih se ne dela. Plačamo vse bančne praznike in počitnice.

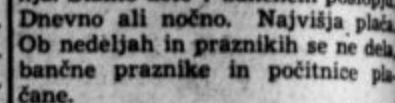
Federal Reserve Bank
230 So. La Salle Street
Stalno delo dobi
IZKUŠEN KRZMAR

Mora znati vsa dela popravljati ali predelavati. Dobra plača. Mi plačamo potne stroške do Atlante, Ga, za dva tedenska poizkušnja. Pismo direktno na J. C. Prather, c/o Rich's Inc., Atlanta, Georgia.

HISNICE—Janitresses
Izkušene ali brez izkušnje. Nič ribanja. Stalno delo v bančnem poslopiju. Dnevno ali nočno. Najvišja plača. Ob nedeljah in praznikih se ne dela. Bančne praznike in počitnice plačane.

Federal Reserve Bank
230 So. La Salle Street
TEŽAKI-KONSTRUKCIJNO DELO
\$1.10 na uro. Cas in pol za nadurno delo. Phone Midway 0391.

PRODA SE dobro idoča grocerija in mesnica, 1950 W. Dickens Avenue.

TISKARNA S.N.P.J.

u tiskarsko obrt spadajoča dela
Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, čestitke, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih.....

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI
... Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
... Cene zmerno, unizsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:
SNPJ PRINTERY
2657-59 S. Lawndale Avenue Chicago 23, Illinois
TEL. ROCKWELL 6984

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in priteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člano ali nečlano \$6.00 za eno letno naročnino. Če va člani še plačajo pri assessmentu \$1.50 za tednik, se jim to priteje k naročnini. Torej sedaj ni vroška, reči da je list predrag za člano SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravnilstvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravnilstvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:
Za Zdrav. države in Kanado \$6.00 Za Chicago in okolice je \$7.50
1 tednik in 4.00 1 tednik in 6.30
2 tednika in 3.00 2 tednika in 5.10
3 tednike in 2.40 3 tednike in 3.90
4 tednike in 1.20 4 tednike in 2.70
5 tednikov in nič 5 tednikov in 1.50
Za Evropo je \$8.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ.
2657 So. Lawndale Ave.
Chicago 23, Ill.

Priloženo polijam naročnino za list Prosveto vsoto \$.....
1. Ime Čl. društva št.....
Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:
2. Čl. društva št.....
3. Čl. društva št.....
4. Čl. društva št.....
5. Čl. društva št.....

Mesto.....
Nov naročnik Star naročnik

TAKI SO LJUDJE

Roman s francoskega podeželja
Roger Martin Du Gard,
poslovenil C. Peletin

(Se nadaljuje.)

Zena in mož se zlobno pogledata, kakor če bi bila sama.

"Samo da bi šel pit, bi rad vstal, capin," sikne Mauriceotte. "Toda tudi kapljice žganja nima, mo več; da bi pa šel v vas, se ne bojim; poginji bi desetkrat prej, preden bi prišel do gostilne."

Mauriceau požre in stiane čeljusti. Tu je prikovan, brez moči. Vloge so zamenjane. Tej ženski, ki jo je še pred šestimi tedni pretepal za nič, za zabavo, je zdaj izročena na milost in nemilost Bes ga davi; onemogla besnost živali v pasti.

Od nekdanj ju poznajo v vasi: okolici. Okrajni načelnik ju je otroka, oddana v rejo, odrasla v poročil. Ona je služila v neki gostilni in je žanosila s sedemnajstimi leti, on je bil težak in divji lovec, ljudje so ga neradi videli in se ga bali, čisto je bil

brez dela; malo ljudi se zmeni za to, da bi zaposlili najdenčka, nezakonskega. Preden je zbolel, je v stiski prijel za vsako delo za najslabše plačilo. Tolažil se je s tem, da je zvečer pri Bosu zapil svoj denar. Ko ga je imel fant pod kapo, žep ga je imel mir, je mati spet legla in pustila vse skupaj.—"Ti nisi njegova hčerka," je rekla. "Sicer bi ga dala zapreti."

Dekletce, prebujeno iz najslajšega spanja, je šklepetalo z zobmi od mržnje in strahu. Često je tudi ona dobila svoj delež udarcev. Pa tudi svoj delež nežnosti v zadnjih mesecih. Da bi imela mir, je mati spet legla in pustila vse skupaj.—"Ti nisi njegova hčerka," je rekla. "Sicer bi ga dala zapreti."

Dekletce, prebujeno iz najslajšega spanja, je šklepetalo z zobmi od mržnje in strahu. Često je tudi ona dobila svoj delež udarcev. Pa tudi svoj delež nežnosti v zadnjih mesecih. Da bi imela mir, je mati spet legla in pustila vse skupaj.—"Ti nisi njegova hčerka," je rekla. "Sicer bi ga dala zapreti."

JAP SNIPERS HIT YANKS MOPPING-UP ON SAIPAN

DURING THE LATTER STAGES of the battle on Saipan, these Yanks landed on a Jap-held section of the beach during a mopping-up operation. Two of the group fall forward toward the sand after being hit as Jap snipers began to pick off members of the detail. Their companions eventually wiped out the enemy troops hidden in bushes, trees, and foliage. This is an official U. S. Coast Guard photo.